

Zrównoważone rozwiązania dla gospodarki wodnej w Karpaczu

Patrycja Romaniuk

W jaki sposób efektywnie opracowywać lokalne strategie zarządzania zasobami wodnymi? Jak rozwiązywać istniejące problemy i zapobiegać ich powstawaniu w przyszłości, wzmacniając jednocześnie atmosferę dialogu i poczucie współautorstwa koncepcji, zwiększając w ten sposób szanse jej realizacji? Próby odpowiedzi na te pytania podjęło się Stowarzyszenie Centrum Rozwiązań Systemowych we współpracy z Urzędem Miasta Karpacza – realizując wspólnie od czerwca do grudnia 2010 serię warsztatów planowania partycypacyjnego gospodarki wodnej w Karpaczu.

Rosnące zapotrzebowanie na wodę ze strony turystów odwiedzających Karpacz, rysujące się w przyszłości trudności z eksploatacją dotychczasowych ujęć wody (przestarzałych, a ponadto zlokalizowanych na terenie Karkonoskiego Parku Narodowego i obszarach Natura 2000) oraz problemy techniczne co do pozyskania wód głębinowych ze względu na charakterystykę geologiczną podłoża. To wszystko powoduje konieczność nowego, całościowego spojrzenia na kwestię zasobów wodnych dla tej wypoczynkowej miejscowości. Ponadto w regionie od 1997 roku zanotowano aż trzy „powodzie stulecia” (w latach 2001, 2006 i 2009) – gwałtownie wzbierające potoki górskie niosą ze sobą ogromne zniszczenia, zaś woda z nich szybko odpływa niezagospodarowana. Stąd też konieczne jest racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych, tak aby zapewnić w nadchodzących latach ciągłość dostaw wody zarówno mieszkańcom jak i turystom. Pojawiają się pytania: co należy zrobić, aby zapewnić skuteczne dostawy wody? Jakie zasoby są do tego potrzebne? Jakie interesy wchodzi w grę, ? Jakie informacje, są potrzebne do zaplanowania skutecznych działań?

W celu odpowiedzi na te pytania, w ramach projektu „Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce” Centrum Rozwiązań Systemowych zorganizowało cykl czterech spotkań w gronie lokalnych grup interesariuszy. Ich celem jest zapoczątkowanie szerokiej współpracy w celu zebrania i usystematyzowania wiedzy dotyczącej problemów, możliwości i prawdopodobnych scenariuszy rozwoju gospodarki wodnej w Karpaczu. Wspólny dialog ma na celu umożliwienie wszystkim uczestnikom identyfikację kluczowych uwarunkowań problematyki zasobów wodnych Karpacza oraz stworzenie na ich podstawie całościowego obrazu sytuacji w tym zakresie. Analiza powiązań przyczynowo-skutkowych oraz kluczowych zasobów będzie stanowić wstęp do wypracowania koncepcji zaspokojenia zapotrzebowania na wodę miasta Karpacza.

Podczas spotkań zastosowano technikę planowania partycypacyjnego – jedno z narzędzi myślenia systemowego, umożliwiające znalezienie wspólnego języka, tworzącego płaszczyznę, na której mogą się porozumiewać osoby z różnych branż, o różnym przygotowaniu, wykształceniu, poglądach i sposobie myślenia. Podejście systemowe jest niezbędne przy podejmowaniu tego typu inicjatyw, umożliwiając objęcie całości zagadnienia, a także dostrzeganie wzajemnego wpływu poszczególnych elementów.

Pierwszy z cyklu czterech warsztatów „Zrównoważone Rozwiązania dla Gospodarki Wodnej w Karpaczu” odbył się w dniach 15 i 16 czerwca 2010 w Urzędzie Miasta Karpacza. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele urzędu miasta Karpacza (burmistrz, przedstawiciel wydziału ochrony środowiska, przedstawiciel wydziału ds. inwestycji), Karkonoskiego Parku Narodowego (KPN), Karkonoskiego Systemu Wodociągów i Kanalizacji (KSWiK), Stowarzyszenia Ochrony Krajobrazu i

Architektury Sudeckiej (SOKiAS), Biura Projektowego SYNTECH oraz budowanego w Karpaczu Hotelu Gołębiowski. Spotkanie rozpoczęło się wystąpieniem Burmistrza Karpacza, Bogdana Malinowskiego, który przedstawił perspektywy rozwoju Karpacza. W tym kontekście zostało omówione również zapotrzebowanie na wodę użytkową oraz możliwości jego zaspokojenia dzisiaj i w przyszłości. Andrzej Raj, dyrektor KPN w wyczerpujący sposób omówił zarządzanie zasobami wodnymi w Karkonoskiego Parku Narodowego oraz znaczenie obszarów chronionych dla gospodarki wodnej obszaru, podkreślając możliwości uniknięcia potencjalnego konfliktu pomiędzy zapotrzebowaniem na zasoby wodne a ochroną przyrody.

Przedstawienie informacji przez różnych interesariuszy pozwoliło na zebranie różnych punktów widzenia, a także wstępne nakreślenie całościowego obrazu bieżącej sytuacji. Następnie prowadzący spotkanie eksperci z Centrum Rozwiązań Systemowych zaprezentowali systemowe podejście do zarządzania zasobami wodnymi oraz uporządkowali i podsumowali zebraną na spotkaniu wiedzę.

Druga część spotkania stanowiła już pracę warsztatową, podczas której uczestnicy przedstawiali swoje poglądy i odpowiedzi na pytania takie jak: jakie są przyczyny problemów z gospodarką wodną w Karpaczu? Być może nie wszystkie przyczyny jak dotąd zostały „wyłożone na stół” i pominięcie ich mogłoby zadecydować o zaprojektowaniu nieskutecznej strategii działania. Jakie wstępne działania należałoby podjąć, aby móc podjąć skuteczną interwencję? W toku dyskusji jako podstawowe potrzebne działania zdefiniowano potrzebę udokumentowania zasobów wodnych, jako że wiedza o nich jest rozproszona po wielu różnych podmiotach, a następnie na tej podstawie stworzenie wizji zaopatrzenia w wodę oraz podjęcie decyzji o dalszych działaniach. Przedyskutowano możliwe modele współpracy oraz możliwe rozwiązania zwiększające podaż wody, w tym kształtowanie popytu na zasoby wodne wśród lokalnych mieszkańców oraz gości. Wszystkie zebrane czynniki i uwagi stworzyły razem pewną „mapę” zagadnień związanych z tym problemem.

16 czerwca 2010 odbyła się seria spotkań indywidualnych z interesariuszami zaangażowanymi w problematykę gospodarki wodnej, w celu zebrania od nich większej ilości informacji oraz uzyskania ich indywidualnej opinii w zakresie problematyki zasobów wodnych na tym obszarze. Dlaczego spotkania indywidualne? Bardzo często umożliwiają one pogłębienie zaufania pomiędzy prowadzącymi proces partycypacyjny a interesariuszami, co wzmacnia jakość wspólnej pracy. Spotkania takie umożliwiają również uzyskanie szczegółowych informacji od lokalnej społeczności, które uzupełniają całościowy obraz sytuacji analizowanej podczas wspólnych spotkań oraz poznanie ich punktów widzenia oraz możliwości podejmowania działań w celu wypracowania wspólnych rozwiązań.

Podczas spotkań poruszono między innymi zagadnienia rozbudowy hotelu Gołębiowski i jego wpływu na przyszły kształt gospodarki wodnej w Karpaczu, technicznych rozwiązań ograniczających zużycie wody przez Hotel Gołębiowski, możliwości współpracy z władzami Karpacza na rzecz rozwiązania problemu zasobów wodnych czy szczegółów rozmieszczenia i dystrybucji zasobów wodnych w rejonie Karpacza. Wszystkie informacje pozwoliły w ten sposób odkryć nowe zmienne i zależności, które następnie zostały włączone w całościowy obraz bieżącej sytuacji w Karpaczu.

Drugie warsztaty odbyły się 7 i 8 lipca 2010. Oprócz przedstawicieli instytucji obecnych na pierwszych warsztatach, udział wzięli również przedstawiciele Starostwa Powiatowego oraz Urzędu Gminy

Szklarska Poręba, Nadleśnictwa Śnieżka oraz firmy Hydrotest. Tym razem na spotkaniu gościli również prof. Lars Ryden z Uniwersytetu w Uppsali (Szwecja), dyrektor Uniwersytetu Bałtyckiego (Baltic University Programme - międzynarodowego programu skupiającego ponad 200 uniwersytetów w obszarze Morza Bałtyckiego) oraz Wendelin Müller-Wille z firmy ECO-RESEARCH (również ze Szwecji), przedstawiciel społeczności Ekolsund i gminy Enköping, słynącej z wielu bardzo ciekawych innowacyjnych rozwiązań w zakresie gospodarki wodą. Goście zaprezentowali perspektywę szwedzką na problematykę gospodarowania zasobami wodnymi oraz innowacyjne rozwiązania w zakresie zrównoważonej gospodarki wodnej. Ich wystąpienia oraz różnice pomiędzy doświadczeniem szwedzkim a polskimi realiami zapoczątkowały ożywioną dyskusję na tematy takie jak prywatyzacja zasobów wodnych czy sposoby pobierania oraz wysokość opłat za korzystanie z wody. Dyskusja również pomogła wydobyc wiele informacji i poglądów interesariuszy, stanowiących cenny wkład w projektowanie możliwości zapewnienia wody dla Karpacza. Jednakże oprócz wsparcia dialogu pomiędzy interesariuszami i porządkowania dostępnych informacji, warsztat miał na celu również przygotowania do opracowania bilansu zasobów wodnych Karpacza, który stanowi pierwszy krok do dokładnej analizy sytuacji wyjściowej.

Obecnie eksperci Centrum Rozwiązań Systemowych opracowują bilans wodny rejonu Karpacza oraz analizują możliwe warianty działań w zakresie zapewnienia wody dla mieszkańców miasta i odwiedzających go turystów. W październiku odbędzie się kolejne, trzecie z serii czterech spotkań, na którym zaprezentują wyniki swojej pracy. Spotkanie będzie jednocześnie wstępem do planowania konkretnych rozwiązań przez lokalnych interesariuszy. Wnioskując po ich dotychczasowym zaangażowaniu i chęci dialogu, mimo różnic w poglądach, można myśleć optymistycznie o przyszłym wyniku tego procesu.

Warsztaty są realizowane w ramach projektu „Wyzwania Zrównoważonego Rozwoju w Polsce”, prowadzonego przez Centrum Rozwiązań Systemowych oraz Fundację Sendzimira. Ekspert Fundacji Sendzimira prowadzi równoległe identyczny proces partycypacyjny dotyczący gospodarki wodnej w gminie Zawoja (Małopolska).

Osoby zainteresowane szczegółami projektu lub współpracą zapraszamy do kontaktu.

O Centrum Rozwiązań Systemowych

Centrum Rozwiązań Systemowych promuje i stosuje **podejście** systemowe w działalności naukowej, edukacyjnej, doradczej oraz w rozwiązywaniu złożonych problemów, łącząc badania naukowe z zastosowaniami w zakresie budowania strategii, podejmowania decyzji oraz wprowadzania wypracowanych rozwiązań w życie. W ramach współpracy ze społecznościami lokalnymi, przedsiębiorstwami, ośrodkami akademickimi, organizacjami państwowymi i pozarządowymi, Centrum Rozwiązań Systemowych stosuje nowoczesne metody i narzędzia systemowe, takie jak modelowanie komputerowe i gry symulacyjne. www.crs.org.pl

O Fundacji Sendzimira

Fundacja inicjuje i wspiera projekty edukacyjne, badawcze i praktyczne mające na celu rozwiązywanie złożonych problemów środowiskowych, gospodarczych i społecznych. Współpracuje z firmami, samorządami, organizacjami pozarządowymi oraz społecznościami, uczestnicząc w inicjatywach

lokalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych. Fundacja Sendzimira przywiązuje szczególną uwagę do budowania trwałych i partnerskich kontaktów z instytucjami, społecznościami lokalnymi oraz uczestnikami realizowanych projektów. www.sendzimir.org.pl